

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИКО-ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЦЕНТРАЛЬНА МЕТОДИЧНА РАДА

МАТЕРІАЛИ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ МЕТОДИЧНОЇ РАДИ ЗДМФУ**

СТРАТЕГІЇ

**ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ**

08 червня 2023 року, м. Запоріжжя

Запоріжжя, 2023

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ НА КАФЕДРІ ФАРМАКОГНОЗІЇ, ФАРМАКОЛОГІЇ ТА БОТАНІКИ	141
С.Д. Тржецинський, В.І.Мозуль	
ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	142
В.І. Троян	
УКРАЇНОЦЕНТРИЗМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА ПОБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	143
О.Д. Турган	
ФУНКЦІЇ ТА СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗ ДАНИХ.....	145
Н.С. Тюркеджи, А.Ю. Толочко	
ПЕРСОНАЛІЗОВАНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ – ПОТРЕБА ВОЄННОГО СТАНУ	148
О.В. Усачова, Є.А. Сіліна, Н.В. Воробйова	
НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ: АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ (З ДОСВІДУ РОБОТИ КАФЕДРИ СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЗДМФУ)	149
І.Г. Утюж, Д.П. Сепетий, С.А. Козиряцька	
ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БІОЛОГІЧНА ХІМІЯ» У СТУДЕНТІВ ІІ КУРСУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 227 «ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ».....	151
Є.Р. Федотов, Є.К. Михальченко, О.Ю. Черчесова	
ДОСВІД КАФЕДРИ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ, ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ ТА ТОПОГРАФІЧНОЇ АНАТОМІЇ У ВИКЛАДАННІ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	152
М.С. Щербаков	
ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ФТИЗИАТРІЇ І ПУЛЬМОНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	154
Р.М. Ясінський	

УКРАЇНОЦЕНТРИЗМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА ПОБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

О.Д. Турган, завідувач кафедри культурології та українознавства ЗДМФУ

Ключові слова: мова, культура, національна ідентичність, державність, освіта, воєнний стан, інноваційний підхід.

Світова практика переконує, аби отримати університетський диплом, студент має опанувати необхідну кількість не лише спеціальних дисциплін, а й гуманітарного, методологічного спектру – філософського, культурологічного, філологічного. Один із найбільш знакових освітянських реформаторів світу, британець Кен Робінсон підкреслював: «Мета освіти – розуміти навколишній світ, виявити свої таланти, реалізувати себе як особистість і стати активним громадянином своєї країни».

У Стелленбоському університеті (Південно-Африканська Республіка) висить таке нагадування:

1. Знищення будь-якої нації не вимагає атомних бомб, використання ракет із дальнім радіусом дії.
2. Вимагається тільки знищення якості освіти і дозвіл обману учня на екзаменах.
3. Пацієнти помирають від рук таких лікарів.
4. Споруди руйнуються від рук таких інженерів.
5. Гроші губляться від рук таких економістів та бухгалтерів.
6. Справедливість втрачається в руках таких суддів та юристів.
7. Крах освіти – це крах нації.

Сьогодні особливого інноваційного підходу потребують людинотворчі сфери освіти, культури, науки. Інституції, пов'язані з цими сферами, повинні оцінюватися за ідеї, затребувані суспільством. Адже найбагатшою, найпрогресивнішою нацією є не лише та, що виробляє сучасні технології, але передусім та, що творить креативні ідеї. Такі держави створюють відповідно до запитів науки й адекватні освітні системи. Одна з них, що поширена в світовій практиці, – освіта «4К» – критичність, креативність, комунікаційність, колективність. У цьому контексті Україна ще зберігає потенціал для інноваційного зросту, і це стає нагальною проблемою її.

Есей британського історика культури та медієвіста Клайва Льюїса «Навчання під час війни» вважається одним із найкращих маніфестів воєнного часу. Учений, зокрема, наголошував на тому, що «культура людства завжди існувала на фоні того, що безмежно важливіше від неї самої». І якщо б людство завжди відкладало пошуки знань чи краси до тієї пори, коли їх цінність стане безсумнівною, то ці пошуки ніколи б не почалися». На його думку, не можна порівнювати війну з «нормальним життям». Ніколи не бракувало переконливих причин, щоб відкласти всю освітню й культурну діяльність до того часу, поки безпосередня небезпека не перестане бути актуальною, а та чи інша кричуща несправедливість не буде усунутою.

В умовах екзистенційної, геноцидної сучасної російсько-української війни український народ оберігає від «винародовлення», державність від знищення, ідентичність від нівелювання – рідна українська мова, національна культура, історична пам'ять, традиція і віра як наріжні камені нашої держави. Єдність багатьох цивілізованих народів підготували рідна мова, мистецтво, наука, освіта, музика, пісня, історія, героїка славетних предків. Тому не можна, та навіть злочинно, впускати в свій суверенний державний простір «цінності», які руйнують свідомість, ідентичність, державність. У цих умовах представники всіх ланок навчально-освітнього процесу мають ще наполегливіше й активніше працювати для засвоєння знань, умінь, навичок, бо тільки освічена людина стає вільною.

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет керується нормативними документами, згідно з якими впроваджуються заходи щодо зміцнення державного статусу української мови та створення єдиного культурно-освітнього простору України (З цією метою укладений та систематизований збірник нормативних документів із забезпечення функціонування державної мови для використання в освітньому процесі у ЗДМУ, 2022 р.).

Кафедра культурології та українознавства здійснювала освітньо-виховний процес у поточному 2022-2023 н.р. в умовах воєнного стану в змішаному форматі. Усі дисципліни, які викладаються на кафедрі (Українська мова (за професійним спрямуванням), Історія України та української культури,

Методологія науково-дослідної роботи, Педагогіка та методика викладання у вищій школі, Методологія і організація наукових досліджень, Педагогіка у закладах вищої освіти охорони здоров'я, Академічна доброчесність та дисципліни вільного вибору студентів); пізнавально-виховні заходи, проведені кафедрою (День української писемності та мови, Шевченкові дні, День рідної мови та інші), спрямовані на підтвердження неперехідної цінності для націй, народів, держав – рідної мови й культури як феноменів буття людства. Проблема мови й національної культури є універсальною, позаяк завжди зберігає найбільшу значимість для всіх спільнот, держав, історичних епох та політичних режимів.

Лекції й практичні заняття за тематичними планами пропонуються такі, щоб формувати всебічно розвинену особистість майбутнього професіонала, що поповнить когорту української інтелігенції, який усвідомлює своє місце в культурно-історичному процесі, де дисципліни гуманітарного спрямування відіграють особливу роль. Визначальним складником для національного, громадянського, естетичного, креативного становлення особистості є програми культурно-мистецького спрямування, адже завдяки їхньому опануванню формується ціла гама загальних компетенцій, громадянських якостей. Саме знання мови, мовна і мовленнєва культура завжди є надійним фундаментом освіченості, інтелігентності, важливим складником особистості майбутнього фахівця. Від мистецтва мовного спілкування суттєво залежать результати лікування пацієнтів. Адже, на думку німецького філософа Ганса-Георга Гадамера, Батьківщина – це мовна батьківщина, життя – це заглиблення в мову.

Мова й національна культура є найсильнішою зброєю як для тих, хто захищає, оберігає своє національне «Я», так і для тих, хто нищить народи, запроваджуючи асиміляцію, денационалізацію, декоренізацію, окупацію. Цю подію й проблему відчують українці, адже лінгвобивство, лінгвоцид, етноцид упродовж століть супроводжували їх на шляху до свободи, духовної й політичної суверенності. Російська імперія з її тоталітарним державоутворенням використовувала й використовує сьогодні дикунське «правило» - знищити народ означає знищити його рідну мову й культуру. Тому, проголосивши 24 серпня 1991 р. Незалежність, Україна отримала у спадок більше 600 історичних актів, циркулярів, указів наших поневолювачів щодо вбивства нашої мови й культури. Невипадково 6 листопада 1997 р. прозвучав Указ Президента про встановлення в Україні Дня української писемності та мови, який відзначається щорічно 9 листопада в день вшанування пам'яті Преподобного Нестора-Літописця як першого вартового для її збереження. Саме цей день став своєрідним реперним мультиплікатором двох засадничих статей Конституції України: ст. 10 – «Державною мовою в Україні є українська мова» й ст. 12 – «Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави».

Мова – найцінніша світоглядна ознака, яка відрізняє своїх, рідних – від чужих, загарбників. Зрікаючись цієї ознаки – мови пращурів, матері, батька, людина прирікає себе на погибель. Ще цар Давид наголошував на тому, що «кожен народ повинен берегти свою мову більше, ніж свої кордони, бо мова – головна його оборона, набагато більшої міцності, ніж усі її фортеці». Видатний український педагог К. Ушинський стверджував: «В Європі немає жодного найменшого народу, який би не пишався своєю національністю... Тому слід залучати підростаючі покоління до історичної культури народу, його мови, його історичних традицій... Допоки ми не знаємо своєї Батьківщини, доти будемо бідні й відсталі...». Українська мова стає по-справжньому головним чинником об'єднання світового українства, визначальним індикатором збереження й зміцнення національної ідентичності. У своїй знаменитій праці «Думка й мова» О. Потебня зазначав, що кожен народ обведений колом своєї рідної мови. Справді, всякий народ чи людина, вийшовши добровільно або примусово за межі цього животворного кола, перестає бути «собою», «стає іншим». Недарма у філософії Фіхте присутня модель буття націй і народів, що ділить їх на «мертвих», які втрачають рідну мову і «живих», які свято її оберігають.

Видатний мовознавець, літературознавець, культуролог, релігієзнавець І. Огієнко (Митрополит Іларіон) залишив десять найголовніших мовних заповідей свідомого громадянина:

- 1) Мова – то серце народу: гине мова – гине народ;
- 2) Хто цурається рідної мови, той у саме серце ранить свій народ;

- 3) Літературна мова – то головний двигун розвитку духової культури народу, то найміцніша основа її;
- 4) Уживання в літературі тільки говіркових мов сильно шкодить культурному об'єднанню нації;
- 5) Народ, що не створив своєї соборної літературної мови, не може зватися свідомою нацією;
- 6) Для одного народу мусить бути тільки одна літературна мова й вимова, тільки один правопис;
- 7) Головний рідномовний обов'язок кожного свідомого громадянина – працювати для збільшення культури своєї літературної мови;
- 8) Стан літературної мови – то ступінь культурного розвитку народу;
- 9) Як про духову зрілість окремої особи, так і про зрілість цілого народу судять найперше з культури його літературної мови;
- 10) Кожний свідомий громадянин мусить практично знати свою соборну літературну мову й вимову та свій соборний правопис, а також знати й виконувати різноманітні обов'язки свого народу.

Воюючи з рашистськими зайдами, українська непереможна нація, щодня втрачаючи кращих своїх синів і дочок, відстоює свою мову, культуру, бо це модуси буття нації, це мірила її самодостатності й політичної величі. На передньому фронті з нашими воїнами перебувають видатні світочі й генії нашого народу – Т. Шевченко, І. Франко, Леся Українка, видатні письменники О. Олесь, М. Рильський, П. Тичина, В. Сосюра, Ліна Костенко, Д. Павличко, М. Вінграновський, І. Драч, В. Стус, науковці й громадсько-культурні діячі І. Мазепа, І. Огієнко, І. Дзюба, Є. Сверстюк, І. Світличний, М. Жулинський та багато-багато інших.

Академік І. Дзюба у праці «Національна культура як чинник майбуття України» писав: «... Хочу наголосити свою давню й незмінну тезу про те, що майбуття України вирішуватиметься у сфері культури». Бо державна українська мова здатна зробити Україну українською, ставши ключовим механізмом для становлення соціально-ринкової економіки й більш справедливого суспільства.

Тому захищати всім і всюди українську мову, українську культуру, оберігати, творити й розвивати їх верховинну вартість є тотожним захисту України, народу, рідної землі. І саме вони здатні консолідувати, інтегрувати всі національні сили антипутінського, антиімперського характеру. Недаремно генерал, Головнокомандувач Збройних Сил України Валерій Залужний наголосив: «Українська мова – мова нашої Перемоги... Своєю кров'ю ми пишемо слова рідною мовою». Ці слова дуже суголосні з думками Ліни Костенко: «Історії ж бо пишуть на столі // Ми ж пишем кров'ю на своїй землі».

Професорсько-викладацький склад ЗДМФУ як представник освітньо-виховного фронту здійснює свій значний внесок у наближення Перемоги проти злісного ворога, вірить, що в нових умовах українська мова стане мовою міжнаціонального спілкування у вільній демократичній Європі й вільному світі, буде утверджувати пророче Шевченкове слово «Встане Україна. І розвіє тьму неволі, Світ правди засвітить».

ФУНКЦІЇ ТА СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗ ДАНИХ

Н.С. Тюркеджи, провідний бібліограф відділу інформаційно-аналітичного моніторингу наукової бібліотеки ЗДМФУ; А.Ю. Толочко, завідувачка сектором наукометричного аналізу наукової бібліотеки ЗДМФУ

Ключові слова: наукометрія; академічний профіль; репозитарій; наукометричні бази.

Вступ. У сучасному світі, де наука і технології є основою розвитку, знання та інформація стали ключовими ресурсами. Наукова бібліотека, як провідний сучасний інформаційний центр Запорізького державного медико-фармацевтичного університету, сприяє освітній, науково-дослідній та виховній діяльності університету. Діяльність бібліотеки спрямована на використання інновацій у сфері